S ekologicko – technickou predvídavosťou: výstavba ciest a prírodný asfalt

1 Úvod

Asfalt je zmes bitúmenov alebo bitúmen obsahujúcich spojovacích prvkov a kamenív. Tento môže byť k dispozícii v umelo vyrobenej forme a tiež aj vo forme prírodne vytvorenej suroviny. Vznik prírodného asfaltu je možno vyvodiť z prírodnej koncentrácie ropných zvyškov vďaka tečúcim pieskom a erupčným horninám. Unikanie ľahko prchavých zložiek ropy viedlo k pohybom a premiestneniam ropnej horninovej zmesi. Ovplyvňované tlakom a teplotou v priebehu miliónov rokov vznikali prírodné náleziská asfaltu, ktoré sa vyznačujú rozdielnym zložením a kvalitou v závislosti od ich miesta vzniku.
Tabuľka č. 1 ukazuje výber rozličných nálezísk prírodného asfaltu.

Tabuľka č. 1: Náleziská prírodného asfaltu

Známe prírodné asfalty					
Meno (Pôvod)	Krátky popis	Bitúmeny			Kameniny
		% hm.	EP R. u K. °C	Pen. 1/10 mm	% hm.
Utah (USA)	Veľmi vysoký podiel bitúmenu, veľmi tvrdé a krehké bitúmeny	98	132 – 185	0	2
Selenizza (Albánsko)	Vysoký podiel bitúmenu, Bitúmeny tvrdé a krehké, minerálne látky, čiastočne sa zdúvajúce	79	121	0	21
Trinidad Epuré (Trinidad)	Vyvážený podiel bitúmenu, bitúmeny stredne tvrdé s vysokou priľnavosťou, veľmi jemné minerálne látky s veľmi jedinečnou štruktúrou buniek	54	68 - 78	3 - 12	46

Najznámejší a pre výstavbu ciest najvýznamnejší prírodný asfalt pochádza z „Pitch Lake - u“ južného karibského ostrova Trinidad.
Je pomenovaný obchodným názvom „Trinidad Epuré“ (z franc. = vyčistený) ako prídavok k modifikácii tovarov asfaltových zmesí.
Trinidad „Pitch Lake“, najväčšie zo všetkých nálezísk prírodného asfaltu, vznikol z následku stretnutia dvoch geologických prehýbaní sa na zemskom povrchu.
Na svojom najširšom mieste dosahuje dĺžku zhruba 900 m a zaberá celkovú plochu zhruba 80 ha. Súčasná ťažobná plocha je obmedzená na 20 ha.
Asfaltové jazero sa do hĺbky kužeľovito predlžuje a dosahuje rozmer až do 90 m. Ako následok neustálych prúdení z podzemných dutín sa asfaltová hmota ustavične nachádza v pohybovom procese, ktorý zabezpečuje homogénne premiešanie.

Obrázok č.1: „Pitch Lake“

Vedľa technologických vlastností, ktoré sa v tomto príspevku pojednávajú prednostne, stojí za pozornosť i aspekt ekologický: Sladkovodné prúdy so zaujímavým obsahom rýb sa hadovito krútia cez túto „morskú krajinu“ ako rieky.
Prírodný asfalt sa ťaží šetrne, vyčistí sa a k dispozícii je po úprave zariadeniami na asfaltovú zmes.
Vlastnosti prírodného asfaltu Trinidad sa v priebehu jeho doby použitia menia len nepodstatne. Produkty rozkladu, ktoré by mohli zabraňovať opätovnej aplikácii materiálu, nevznikajú.
Na základe svojich výhodných a užitočných reologických vlastností nachádza prírodný asfalt Trinidad také celosvetové uplatnenie pri výrobe tovarov z asfaltových zmesí, ako žiadna iná zmes prírodného asfaltu.

V závislosti na druhu zmesí dosahujú už podiely 1 -2 % v hm. prírodného asfaltu Trinidad, vzťahujúce sa na celkovú zmes, významné zmeny vo vlastnostiach asfaltu.
Tabuľka č. 2 ukazuje prehľad dostupných produktov z prírodného asfaltu Trinidad a ich zloženie.

Tabuľka č 2: Produkty z prírodného asfaltu Trinidad

	súdky	TE Z/0/8	NAF 501	TP 50/50	TP 60/40	TLC 50/50
Trinidad Epuré	100 % hm.	100 % hm.	83 % hm.	50 % hm.	60 % hm.	47,5 % hm.
Vápencová múčka				50 % hm.	40 % hm.	50 % hm.
Celulózové vlákno			17 % hm.			
Polyméry						2,5 % hm.

Tento príspevok má za úlohu poskytnúť prehľad skúseností technického použitia prírodného asfaltu vo výstavbe ciest v priebehu posledných desaťročí až po súčasnosť.

2 Minulosť a prítomnosť

Od doby, keď bola vyrobená prvá asfaltová cesta v USA, piata Avenue v New Yorku, použitím prírodného asfaltu Trinidad, uplynulo 130 rokov. S rastúcou motorizáciou cestnej premávky bol prírodný produkt z „Pitch Lake - u“ dovážaný aj do Európy. Tu sa po ukončení prvej svetovej vojny prírodný asfalt využíval na výstavbu ciest.

Prírodný asfalt Trinidad bol v mladej Spolkovej republike používaný pri výstavbe diaľnic s obrusnými vrstvami liateho asfaltu, ktoré v niektorých prípadoch ešte 30 rokov po ich výrobe ležali pod premávkou a ojedinele sú ešte aj dnes pojazdné.
Od toho času sa prírodný asfalt Trinidad pre vysoké namáhanie osvedčil ako prísada do nespočetných obrusných vrstiev liateho asfaltu.

Predovšetkým sa zlepšujúce spracovateľské a zhutňovacie vlastnosti ako aj príznačné zvyšovanie deformačnej stability (tuhosti) prispievajú k tomu, že produkty z prírodného asfaltu sa pridávajú nielen do liateho ale aj do valcovaného asfaltu k prospešnej modifikácii ložnej a obrusnej vrstvy.

O používaní prírodného asfaltu ako produktu pre výstavbu ciest sú zo staršej ako i nedávnej minulosti k dispozícii rozsiahle empirické správy.
Tieto poznatky, s čiastočne pozoruhodne presnými prognostickými výpoveďami v prospech prírodného asfaltu pri meniacich sa dopravných zaťaženiach, sa potvrdzujú aj pri súčasných podmienkach.

2.1 Predpoklady

Požiadavky na moderné telesá cestnej komunikácie a na použité stavebné materiály sa v priebehu rokov neustále zvyšovali.
Dôvody možno hľadať vo vývoji v automobilovom priemysle (požiadavky na rovinnosť a drsnosť) ako aj priemysle na výrobu pneumatík, v neustále sa zvyšujúcom podiely ťažkej nákladnej dopravy na celkovom objeme dopravy, ako aj zvyšujúcich maximálnych zaťaženiach náprav. Z toho dôvodu musia silne frekventované ulice odolávať najvyšším zaťaženiam z mechanických a klimatických vplyvov. Na dosiahnutie dlhej doby životnosti a tým aj vysokej hospodárnosti za týchto rámcových podmienok musia byť splnené predovšetkým nasledovné požadované kritériá asfaltového povrchu:

- **odolnosť proti trvalej deformácii**
- **odolnosť proti starnutiu**
- **odolnosť proti únave**
- **dobrá priľnavosť**
- **odolnosť proti vzniku trhlín**

K predpokladom na dosiahnutie vysokej odolnosti proti poruchovosti povrchovej vrstvy patria:

- **zohľadnenie všetkých smerodajných faktorov pri dimenzovaní a pri**
- **výbere stavebného materiálu**
- **optimálny stupeň zhutnenia (pri valcovanom asfalte)**
- **nepatrná priepustnosť vody**
- **vysoká afinita spojovacích prvkov na kameniny**

Okrem výberu vhodnej kameninovej štruktúry je pre zachovanie hodnoty asfaltovej konštrukcie dôležité i zvolenie spojovacích prostriedkov. Pri všetkej pozornosti venovanej výberu stavebného materiálu by sa nemalo zabudnúť, že len odborne správny spôsob realizácie na stavenisku môže byť základ pre vydarené cestné stavebné dielo.
Preto je nevyhnutné, aby bola zmes koncipovaná tak, že okrem vylepšených štrukturálnych a reologických vlastností asfaltu mohla byť zaručená ľahká spracovateľnosť (zhutňovanie pri valcovaných asfaltoch), a to bez vynaloženia dodatočných, pre zmes škodlivých energií.

2.2 Poznatky zo včerajška – platné i dnes

Už v 80.-tych rokoch vychádzajú veľmi pôsobivé a dlho pôsobiace publikácie týkajúce sa používania prírodného asfaltu vo výstavbe ciest. Osobnosti ako prof. Dr. Arand [1], prof. Dr. Schellenberg [2], prof. Dr. Radenberg [3] alebo aj švajčiarsky inžinier M. Blumen [4] sa ujali tejto tematiky a predložili ešte i dnes platné publikácie. Na tomto mieste by mal byť spomenutý príspevok od prof. Dr. Arand [1], ktorý v roku 1990 preskúmal a popísal pôsobenie prírodného asfaltu Trinidad na zhutňovacie vlastnosti valcovaného asfaltu.
Jeden aspekt tejto publikácie stavia do centra pozorovania kauzálnu súvislosť k dosiahnuteľnej medzerovitosti v zmesi valcovaného asfaltu a modifikácie prostredníctvom prírodného asfaltu.
Experimentálny program zahrňoval výrobu Marshallových teliesok (asfaltový betón 0/11 S) s prihliadnutím obmieňajúcej sa zhutňovacej práce 2 x 25, resp. 2 x 50 úderov.
Porovnávané boli vyrobené asfaltové zmesi s nízko viskózovým bitúmenom pre výstavbu ciest s pridaním stúpajúceho podielu prírodného asfaltu Trinidad (pri konštantných celkových spojovacích prostriedkoch a obsahu výplňového materiálu) a vystavené zhutňovacím prácam (zhutňovací tlak 135°C).
Experimentálne výsledky (obrázky č. 2 a 3) potvrdili, že telieska v dôsledku zvýšeného podielu prírodného asfaltu Trinidad rozvíjali menšiu medzerovitosť stúpajúcej Marshallovej – stability.

Obrázok č. 2: Pokles medzerovitosti prostredníctvom prísady TE

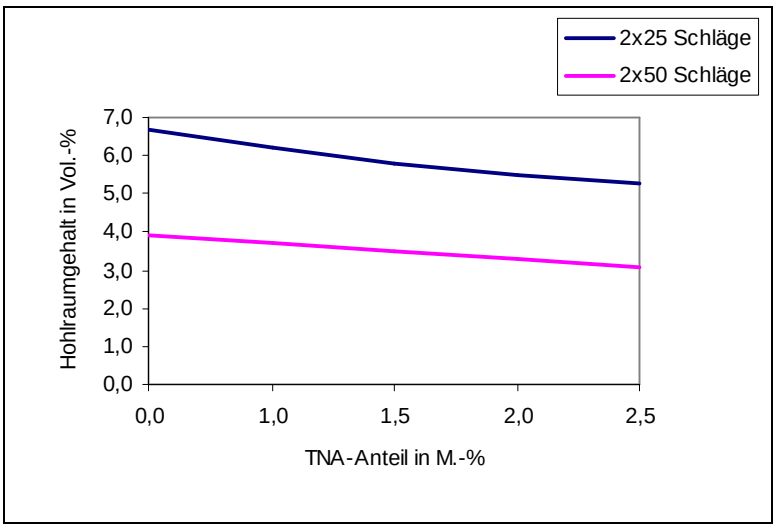

Orázok č. 3: Nárast Marshallovej – stability prostredníctvom prísady TE

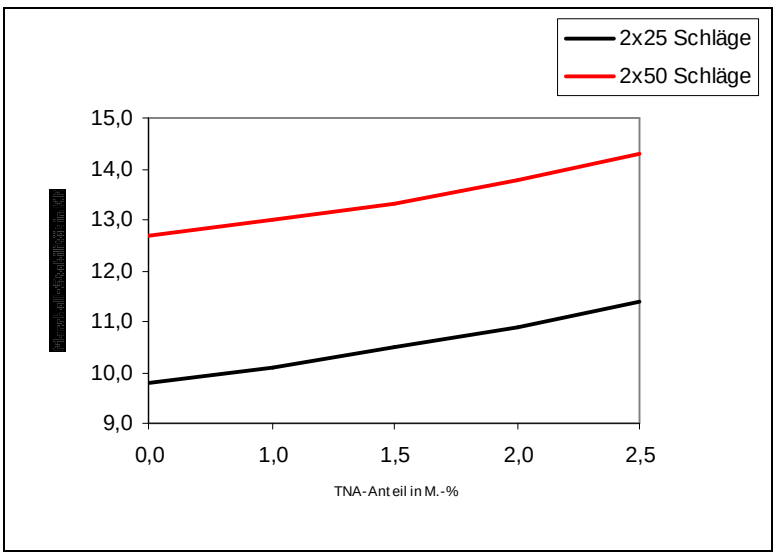

Už v minulosti predstavovali ďalší stredobod záujmu zisťovania týkajúce sa problematiky deformačného správania sa asfaltu v dôsledku vysokého namáhania. Prof. Dr. Radenberg zverejnil v roku 1997 porovnávacie zisťovania [3] k deformačnému správaniu sa rozlične koncipovaných asfaltových spojív 2/22 S prostredníctvom skúšky vyjazďovania koľají pneumatikou. Zatiaľ, čo sa obsah spojovacích prostriedkov udržoval konštantne (4,0 % hm.), boli použité rôzne druhy spojovacích prostriedkov.
Obrázok č.4 ukazuje porovnanie variantov zmesí s podobnou viskozitou uvedeného experimentálneho programu.
Toto sú asfaltové spojivá s použitím PmB 45 A a spojív s bitúmenmi 30/45 s prídavkom produktov prírodného asfaltu Trinidad.

Variant s PmB 45 A a spojivo s bitúmenom 30/45 + 1,0 % hm. TE vykazujú vysokú odolnosť proti deformáciám.
U spojiva s použitím 30/45 a NAF mohol byť konštatovaný ešte raz zvýšený výsledok testu.

Obrázok č. 4: Test vyjazďovania koľají pneumatikou Abi 0/22 S

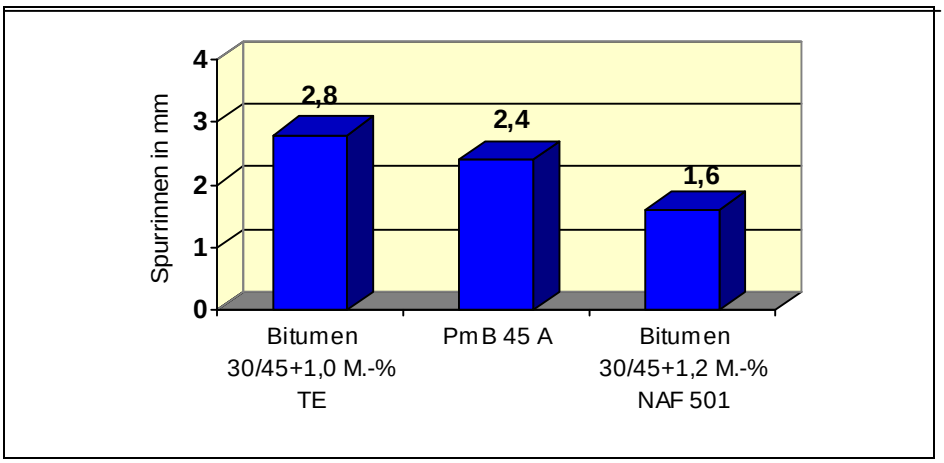

3 Súčasnosť a budúcnosť

Napriek rastúcemu významu polymérovo modifikovaných bitúmenov pre výstavbu ciest ako aj množiacemu sa vzniku alternatív modifikácie je aplikácia prírodného asfaltu Trinidad pre výstavbu asfaltových ciest tak dnes, ako aj v budúcnosti bezpodmienečne nutná. Opakovane sa preukazuje, že konštantné zloženie a s ním spojená rovnomerná a vypočítateľná kvalita predstavuje v dnešnom čase pre mnohých objednávateľov smerodajné a rozhodujúce kritérium pre aplikáciu produktov z prírodného asfaltu. Prispôsobovanie produktov a foriem dodávok požiadavkám času a potrieb výrobcov zmesí a objednávateľov bol a naďalej i do budúcnosti zostáva cieľom.
V tejto súvislosti bol spomenutý exemplárny vývoj dokazovacieho postupu prostredníctvom zisťovania typických biomarkerov, ktorý umožňuje bezpečné a kvantitatívne dokazovanie prírodného asfaltu Trinidad.

3.1 Liaty asfalt

V súčasnosti ako aj minulosti predstavujú modifikácie liateho asfaltu dôležitú a širokú oblasť aplikácie pre prírodný asfalt Trinidad. Popri použití v ochranných a obrusných vrstvách pri výstavbe mostov nachádza liaty asfalt, ktorý je klasifikovaný ako obzvlášť odolný proti opotrebovaniu, je drsný a trváci, širokú oblasť použitia aj ako obrusný povrch pre stavebné kategórie s vysokými namáhaniami, predovšetkým na diaľniciach a štátnych cestách.
Obrázok č. 5 ukazuje vplyv modifikácie prírodného asfaltu na odolnosť liatych asfaltov proti deformácii v závislosti množstva spojovacích prostriedkov podľa statických hĺbok preniknutia razidla [5].
Podobne sú zobrazené aj porovnané hodnoty pre liaty asfalt za výhradného použitia bitúmenov pre výstavbu ciest (30/45).

Obrázok č. 5: Hĺbky preniknutia razidla GA 0 / 8

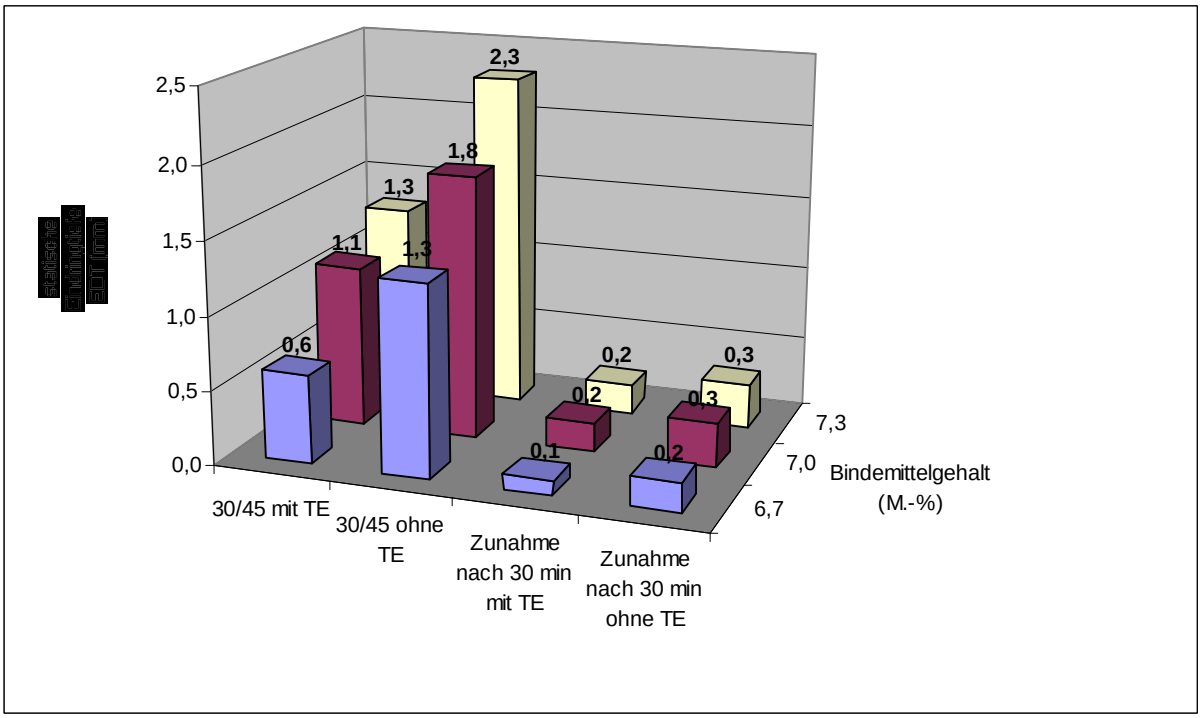

Napriek signifikovanému zvýšeniu tuhosti (viskozity) v bežnom stave spôsobuje prísada prírodného asfaltu v asfaltovej zmesi zreteľné zlepšenie spracovateľských vlastností. Kto voľakedy mal možnosť okúsiť rozdiel medzi tuhou a „poddajnou - bezproblémovou“ liatou asfaltovou hmotou počas ručného vyhotovenia, dokáže aplikáciu „spracovateľskej pomoci prírodného asfaltu“ obzvlášť oceniť.

Tento účinok ozrejmuje obrázok č. 6. Základ výsledkov tvorí postup s stolom na rozliatie v súlade s DIN 1060, časť 3 [5]. Meria sa priemer kruhovej vytvárajúcej sa hmoty liateho asfaltu, ktorá sa nastavuje v závislosti od teploty a tuhosti, z čoho je možné odvodiť kvalitatívne rozdiely vzhľadom na spracovateľnosť.

Obrázok č. 6: Spracovateľnosť GA 0 / 8

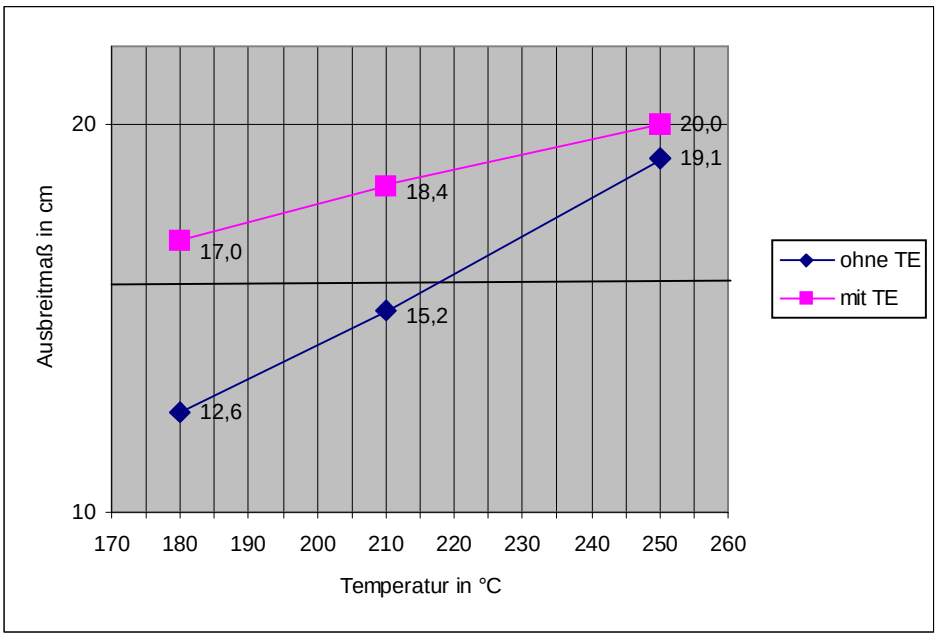

3.1.1 Znižovanie expozícií

V záujme technológie vyhotovovania liateho asfaltu mohla byť v posledných rokoch sledovaná diskusia o potrebnom zlepšení situácie expozície prostredníctvom redukovania nevyhnutnej teploty vyhotovenia. Napriek tomu, že v rámci rozsiahlych zisťovaní prostredníctvom Združenia zamestnancov v stavebníctve neboli stanovené žiadne rakovinotvorné nebezpečné látky ako následok spracovania bitúmenu za horúca, bola pre emisiu pár a aerosólov stanovená cieľová hodnota 10 mg/m^3.
Obrázok č. 7 porovnáva expozície štandardných bitúmenov a bitúmenu z prírodného asfaltu Trinidad [6].

Obrázok č. 7: PAK (polycyklické aromatické uhľovodíky) emisie z bitúmenov

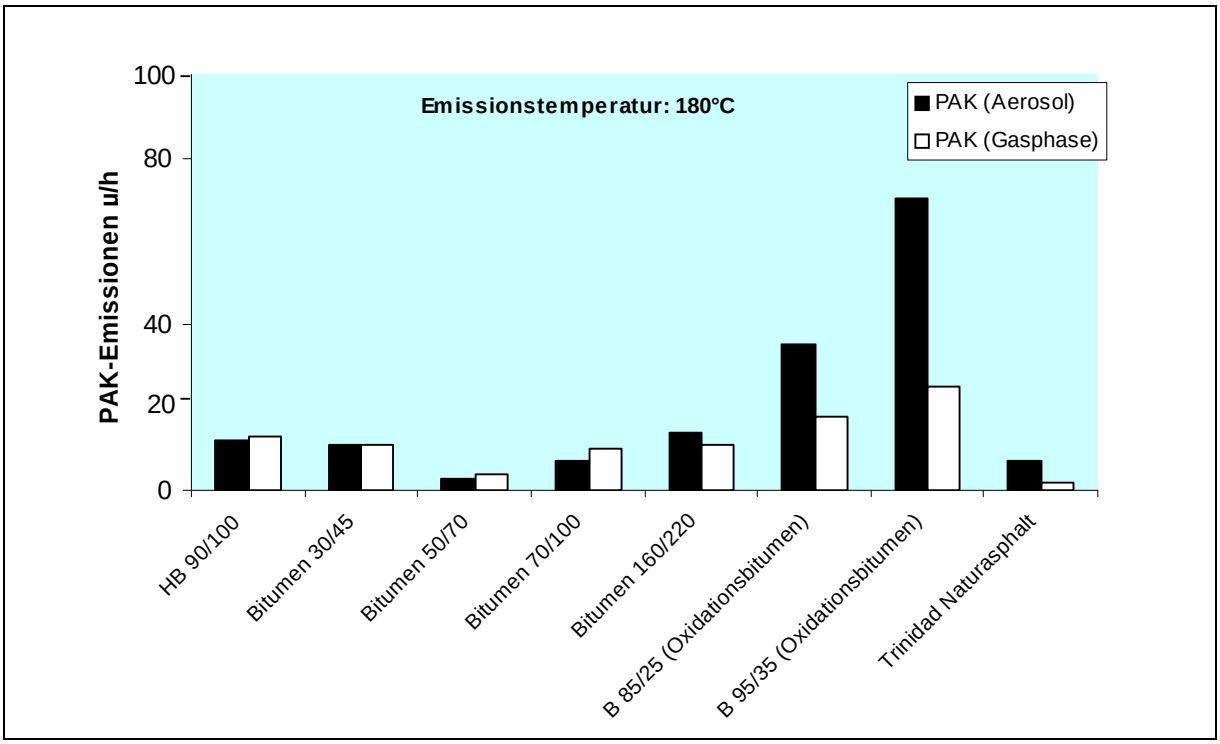

Cieľovú hodnotu 10 mg/m^3 je možné bezpečne dosiahnuť aj pri technológii vyhotovovania liateho asfaltu a to následkom zníženia teploty na 220°C. Rozličné hmoty liateho asfaltu z posledných rokov potvrdzujú, že teplota vyhotovenia 220°C s pridaním prírodného asfaltu Trinidad je možný bez ďalšieho súboru opatrení.

Tejto tematike slúžil v roku 2007 experimentálny program [7], ktorý mal za cieľ vypovedať o spracovateľnosti liateho asfaltu rovnakej viskozity v závislosti na teplote a druhu spojovacieho prostriedku. Skúmané boli liate asfalty 0/5 s použitím bitúmenov 30/45 +2,0 % hm. prírodného asfaltu Trinidad ako aj referenčná vzorka s bitúmenom 20/30.
Mechanické a materiálové vlastnosti (odolnosť proti deformácii, statická EDT ≤ 2,0 mm) boli identicky nastavené.
Pri modifikovanej vzorke pri znížení teploty o 10 – 15 K v porovnaní so vzorkou s bitúmenom 20/30 boli dosiahnuté rovnaké viskozity (stanovené odolnosťou proti miešaniu laboratórnym miesičom).
Predpokladaná spracovateľská teplota pri vzorke s pridaním prírodného asfaltu v rámci tohto laboratórneho experimentu je 210°C.
Na Ruhr – univerzite v Bochume prebiehajú v súčasnej dobe významné experimenty. Prvé výsledky potvrdzujú, že pridanie prírodného asfaltu Trinidad umožňuje zníženie teploty.
Uverejnenie výsledkov ako aj odpovedajúcej registrácie je naplánované po ukončení experimentov.

3.1.2. Stavebné opatrenia 2007

Tiež v roku 2007 boli v Nemecku a Európe vykonané stavebné opatrenia s pridaním prírodného asfaltu Trinidad do liateho asfaltu. Ako príklady na tomto mieste možno vymenovať stavebné projekty na BAB A 61 Gau – Bickelheim - e, Kirchheimský trojuholník na ťahu BAB A 7, BAB A 5 pri Fernwald - e, most Neandertal na BAB A 3 ako aj most pri Ohlstadt – e na BAB A 95.

Obrázok č.8: Výstavba GA na BAB A 5 v Hessene

3.2 Valcovaný asfalt

Okrem uplatnenia v liatom asfalte sa vlastnosti tohto prírodného produktu využívajú aj ako prísada k bitúmenom k aplikácii vo valcovanom asfalte. Pre vysoko namáhané dopravné komunikácie ponúka prírodný asfalt pre asfaltové spojivá a obrusné vrstvy rozumnú alternatívu modifikácie.

Obrázok č. 9: Výstavba asfaltovej obrusnej vrstvy s prírodným asfaltom (SMA) vo Wismar

Zistenia týkajúce sa spracovateľnosti a odolnosti proti deformáciám valcovaného asfaltu prostredníctvom modifikácie prírodného asfaltu boli v súvislosti so skúšobným úsekom „Berliner Heerstraße“ už v minulosti niekoľkokrát publikované [8].

3.2.1 Aktuálne zisťovania

Pri zisťovaniach z roku 2007 [9] boli pri technicky sprevádzaných stavebných opatreniach na asfaltovom betóne 0/11 S v krajine Branderbursko, ktorý vykazuje zvýšený obsah drveného piesku, prevedené opakované skúšky týkajúce sa reakcií pri zhutňovaní a deformačného správania. Ako spojovací prostriedok bol použitý bitúmen 50/70, ktorý bol modifikovaný 1,5 % hm. podielom prírodného asfaltu Trinidad.
Nízke a len zanedbateľné od seba odlišné D – hodnoty [21 Nm] dokumentujú dobre zhutniteľnú a rovnomernú zmes (obrázok č.10).

Obrázok č. 10: D - hodnoty AB 0/11 S

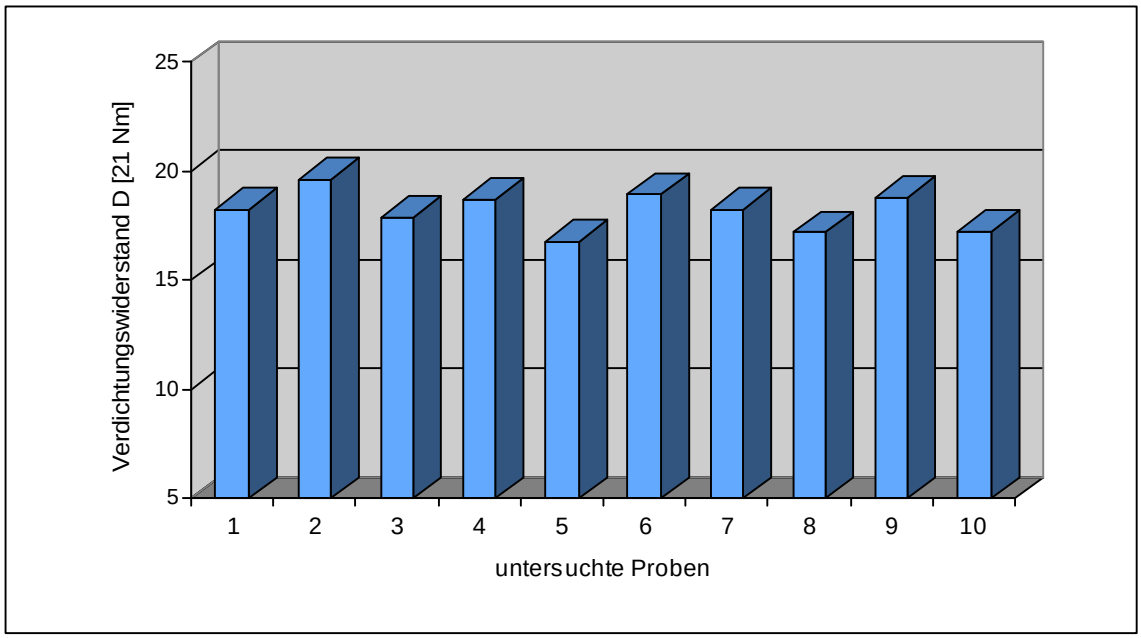

V ďalšom priebehu zisťovania boli podrobené plošné vzorky asfaltového betónu testovaniu vyjazďovania koľají pneumatikou (podľa TP A-StB, časť Testovanie vyjazďovania koľají pneumatikou).
Grafický priebeh hĺbky vyjazďovania koľají končí po 20.000 prevaleniach oceľovým kolesom pri strednej deformácii 2,35 mm (obrázok č.11).
Dodatočne k preukázanej zhutniteľnosti môže byť tento asfaltový betón v dôsledku toho klasifikovaný aj ako odolný proti deformáciám.

Obrázok č. 11: Priebeh vyjazďovania koľají pneumatikou AB 0 / 11 S

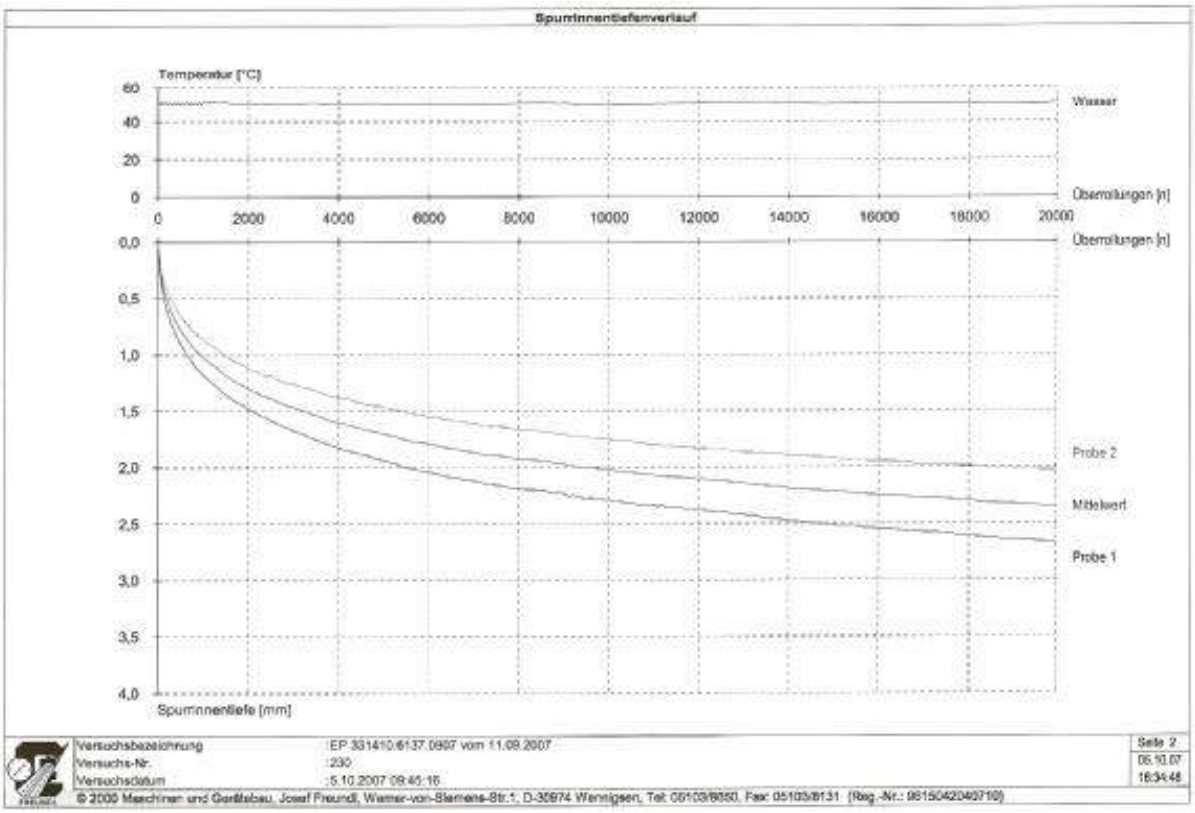

Valcované asfalty s pridaním prírodného asfaltu preukazujú pri vysoko namáhaných dopravných komunikáciách, ako napr. kruhové dopravné komunikácie, dopravné uzly s vysokou pravdepodobnosťou dopravnej zápchy, jazdné pruhy pre autobusy alebo parkovacie úseky pre autobusy až po jazdu v jazdných pruhoch na úsekových tratiach, aj v stúpajúcich oblastiach, vysokú účinnosť a dlhú dobu použitia.

Aj v technologicky inovatívnych asfaltových konceptoch sa prídavok prírodného asfaltu teší zvýšenému záujmu. V tejto súvislosti by sme radi poukázali na úspešne prevedený súbor udržiavacích opatrení v Sasku – Anhaltsku, Sasku, Meklenbursku – Predpomoravsku a v Branderbursku. Predovšetkým pri tenkých vrstvách pri spracúvaní za horúca, ktoré majú na základe svojich malých hrúbok vrstiev menších ako 2,0 cm sklon k rýchlejšiemu vychladnutiu, je zhutniteľná zmes predpokladom pre úspešnú udržovaciu koncepciu.

4 Zakotvenie v regulátoroch

Aplikácia prírodného asfaltu Trinidad ako modifikácie je v rámci aktuálnych predpisov zaistená. Doteraz bolo používanie prírodného asfaltu Trinidad v Európe regulované krajinnými právnymi predpismi.
V Nemecku to boli „Pokyny k aplikácii prírodného asfaltu vo výstavbe ciest – vydanie 1990“ a „Technické dodacie podmienky – vydanie 1974“.
Oba dokumenty boli vyhotovené Výskumným ústavom pre cesty a dopravu a zavedené spolkovým ministrom dopravy.

Pridanie prírodného asfaltu bol okrem toho zakotvený v DIN 18317 a tým súčasťou ZTV asfaltu.

Tento systém národných noriem je teraz nahradený cez EU harmonizovaný systém noriem výrobkov.
S mandátom M/124 I D bol prírodnému asfaltu v súvislosti so smernicou o stavebných výrobkoch zadaná objednávka na normalizáciu práce v CEN.
V CEN TC 227 bola vytvorená európska norma pre asfalt EN 13108 v častiach 1 – 8 ako aj 20 a 21.
Prírodný asfalt Trinidad sa vysvetľuje v DIN EN 13108 – časť 4 príloha B.
V bode B. 4 je aplikácia prírodného asfaltu popísaná nasledovne:
„Prírodný asfalt je zmiešaný s meniacimi sa podielmi bitúmenov na výstavbu ciest v súlade s EN 12591 alebo s polymérovo modifikovanými bitúmenmi v súlade s EN 14023 a takto je pripravený pre používanie pre aplikáciu v liatom asfalte, Hot Rolled asfalte, mastixovom asfalte s drveným kamenivom a ostatnými tovarmi obsahujúcimi bitúmen pre výstavbu ciest. Stupeň penetrácie bitúmenu na výstavbu ciest a podiely s ním zmiešaného prírodného asfaltu závisia od dopravno – technických a klimatických požiadaviek na hotový asfaltový koberec a sú voliteľné.
Predtým, ako sa prírodný asfalt dá do miešacieho zariadenia, môže byť rozohriaty v miešacej nádobe a v tekutom stave zmiešaný s bitúmenom na výstavbu ciest. Prípadne môže byť aj ako prášok alebo, pokiaľ jeho kusová veľkosť nepresiahne 10 mm, ako granulát daný do miešadla.“
V TL asfalte, ktorý je pre Nemecko príslušný ekvivalent pre EN 13108, sa v oddiely 2.2 s názvom „Bitúmen“ odvoláva na európsku normu požiadaviek.

Tabuľka č. 3: Výňatok EN 13108-4, prírodný asfalt s vysokým obsahom popola

Vlastnosti	Skúšobná metóda	Požiadavka
Penetrácia pri 25 °C (dmm)	EN 1426	0 až 4
Bod mäknutia (°C)	EN 1427	93 až 99
Rozpustnosť (%)	EN 12592	52 až 55
Obsah popola (hmota - %)	IP 223	35 až 39
Hustota pri 25 °C (g/ml)	ISO 3838	1,39 až 1,42
Poznámka: Asfalt z Trinidadu spĺňa tieto požiadavky vo forme, v akej je tradične dodávaný.		

Tabuľka č. 4: Výňatok EN 13108-4, prírodný asfalt s nízkym obsahom popola

Vlastnosti	Skúšobná metóda	Požiadavka
Penetrácia pri 25 °C (dmm)	EN 1426	0 až 1
Bod mäknutia (°C)	EN 1427	160 až 182
Rozpustnosť (%)	EN 12592	> 95
Obsah popola (hmota - %)	IP 223	0 až 2
Hustota pri 25 °C (g/ml)	ISO 3838	1,01 až 1,09
Poznámka: Gilsonit spĺňa tieto požiadavky vo forme, v akej je tradične dodávaný.		

V spojení so zavedením DIN EN 13108-21 sa pre asfalt zavádza aj certifikovaný interný systém kontroly kvality výroby, ktorý vyúsťuje označením CE. Stručne povedané, označenie CE predstavuje zaručenie výrobcu, že jeho produkty zodpovedajú ustanoveniam normy a minimálnym požiadavkám Smernice o stavebných výrobkoch.

CE označenie prírodného asfaltu Trinidad je v príprave. Výrobková a výrobná kontrola kvality existuje vo firme Carl Ungewitter, Trinidad Lake Asphalt GmbH & Co. KG odjakživa. V priebehu rokov bol tento systém ďalej rozvíjaný. Dnes zodpovedá manažment kvality pri výrobe produktov z prírodného asfaltu Trinidad požiadavkám podľa DIN EN 13108-21. Pritom bolo nápomocné, že sú dohľad nad produktmi a kontrola kvality výroby základným prvokom certifikačného systému riadenia kvality podľa EN ISO 9001 – 2000.

Akonáhle bude DIBT (Nemecký inštitút pre stavebnú techniku) umožnená certifikácia v súlade s EN 13108-21, budú výrobky z prírodného asfaltu Trinidad podrobené označeniu CE.

Autori:

Dipl.-Ing. Marco Müller
Dipl.-Ing. Hans-Joachim Schriek
Carl Ungewitter
TRINIDAD LAKE ASPHALT GmbH & Co. KG
Bürgermeister-Smidt-Straße 56
28195 Bremen
GERMANY

Zoznam použitej literatúry

[1] Arand: „Verhalten von Straßenbaustoffen mit Naturasphalt“
Straße und Autobahn (41/1990)

[2] Schellenberg: „Die Auswirkung von Trinidad Epuré bei Splittmastixasphalt“
Trinidad Naturasphalt Jahrheft (1990)

[3] Radenberg: „Modifizierte Walzasphalte im Spurbildungsvergleich“
Asphalt (4/97)

[4] Blumer: „Verwendung von Trinidad Naturasphalt- Erfahrungen und Kenntnisstand 1984/85“
Die Asphaltsraße (2/85)

[5] Untersuchungsbericht Nr. 16051264 „Lärmmindernder GA BAB A 13“
Berliner Institut für Baustoffprüfungen (2005)

[6] Knecht: „Standardisierte Untersuchungen zum temperaturabhängigen Emissionsverhalten von Trinidad Epuré“ (2006)

[7] Untersuchungsbericht Nr. 8221GAVT/07
„Vergleich der Verarbeitbarkeit von GA- Gemischen“
asphalt-labor Arno J. Hinrichsen GmbH & Co. Schwerin (2007)

[8] Lehné/Rymon-Lipinski/Berlitz: „Die Erprobungsstrecke „Heerstraße“ in Berlin für Asphaltbinder“
Straße und Autobahn (05/2005)

[9] Untersuchungsbericht Nr. 709146
„Asphalttechnologische Untersuchungen B 87“
Asphalta, Prüf- und Forschungslaboratorium GmbH Berlin (2007)